Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Lausunto
4.3.2020

VN/2983/2020

Viite Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan lausuntopyyntö 27.02.2020

Otsikko Työ- ja elinkeinoministeriön lausunto

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on pyytänyt 27.2.2020 työ- ja elinkeinoministeriön lausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi aikuiskoulutusetuuksista annetun lain muuttamisesta ja opintotukilain 15 §:n muuttamisesta.

Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Työ- ja elinkeinoministeriö (TEM) pitää kannatettavina hallituksen esityksen yleisiä tavoitteita parantaa työikäisten palkansaajien ja yrittäjien mahdollisuuksia jatkuvaan oppimiseen ja uusien käyttäjäryhmien tuomiseen aikuiskoulutustuen piiriin. Tämä on sopusoinnussa niin parlamentaarisen jatkuvan oppimisen komitean käynnissä olevan työn, hallituksen työllisyyden edistämisen työryhmien työn kuin myös OECD:n Suomen jatkuvan oppimisen järjestelmän kehittämissuositusten kanssa.

Työelämän nopeat muutokset edellyttävät työikäisen väestön osaamisen jatkuvaa kehittämistä koko työuran ajan. Nykyisin uuden osaamisen hankkiminen koulutuksen kautta painottuu edelleen tilanteisiin, joissa henkilö on päätoiminen opiskelija, työtön, lomautettu tai muusta syystä kokonaan pois työmarkkinoilta. Yhteiskunnan ja elinkeinoelämän kannalta olisi toivottavaa, että koulutusjärjestelmää ja osaamisen kehittämisen tukimuotoja kehitettäisiin siten, että ne yhä useammin mahdollistaisivat uuden ajantasaisen osaamisen hankkimisen siten, että henkilö ei ole kokonaan pois työmarkkinoilta. Tämä kannustaisi myös koulutuspalvelujen tuottajia kehittämään lisää uusia, joustavia, nopeita koulutuksen toteutusmalleja ja sisältöjä, joilla osaamisen kehittäminen voidaan yhteen sovittaa erilaisiin elämäntilanteisiin ja työmarkkinoiden tarpeisiin.

TEM katsoo myös, että esitetyt muutokset aikuiskoulutustuen saantiehtoihin ja euromäärä laskemiseen ovat kannatettavia. Ehdotus siitä, että tilanteissa, joissa aikuiskoulutustuella korvattava ansion alenema on vähemmän kuin 50 %, opintosuorituksia edellytettäisiin kertyvän keskimäärin kaksi opinto- tai osaamispistettä, on kannatettava. Samoin se, että tällöin tukikuukausiseurannassa tällaiset opinnot kuluttaisivat vain puoli

kuukautta enimmäistukiajasta. Se, että aiempi etuuden myöntämisedellytyksenä ollut opintojen vähimmäiskestovaatimus korvattaisiin opintojen etenemiseen perustuvalla vähimmäisopintosuoritusvaatimuksella olisi yhdenmukaista työttömyysetuudella tuetun omaehtoisen opiskelun (laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta 916/2012, 6 luku) seurantamenettelyn kanssa. Myös etuuden lakkauttamista koskevat ehdotetut menettelyt vastaavat pääosin työttömyysetuudella tuetun opiskelun tukemista koskevien säädösten menettelyjä.

Se, että lakiesityksessä edellytetään opintojen vähimmäislaajuudeksi yhteensä neljä opinto- tai osaamispistettä merkitsee sitä, että tuettavien opintojen vähimmäiskestovaatimus säilyy ennallaan kahtena kuukautena niiden henkilöiden osalta, jotka opiskelisivat osa-aikaisesti siten, että ansioiden alenema on vähemmän kuin 50%. TEM toteaa, että tämä voi olla omiaan vähentämään halukkuutta hyödyntää aikuiskoulutustukea jatkuvan oppimisen tukimuotona ja voi johtaa myös koulutusmarkkinoilla siihen, että koulutustarjontaa kehitetään vastaamaan säädösten vähimmäiskestovaatimuksia. Tämä taas voi johtaa työmarkkinoiden kannalta tehokkaampien lyhyiden ja nopeiden koulutusohjelmien tarjonnan supistumiseen ja jopa koulutusohjelmien osin keinotekoiseen pitkittämiseen, mikä ei ole kokonaisuuden kannalta toivottavaa. Jatkuvan oppimisen edistämisen kannalta olisi nimenomaan toivottavaa, että lyhyiden, sisällöltään tehokkaiden osaamisen kehittämispalveluiden tarjonta lisääntyisi ja työikäisellä väestöllä olisi joustavasti mahdollisuus hyödyntää niitä.

Toinen seikka, johon TEM haluaa kiinnittää huomiota on, että säädöksissä lakiesityksen perusteella säilyisi jatkossakin vähintään kahdeksan vuoden työhistoriavaatimus työsuhteessa tai yrittäjänä etuuden saannin ehtona. Työelämä on jatkuvassa muutoksessa ja muutosten tahti on kiihtyvä. Tämä merkitsee sitä, että yksilöiden osaamisen kehittymisvaatimuksetkin nousevat ja nopeutuvat. Tämä kehityssuunta huomioiden, olisi tarpeen myös harkita, onko kahdeksan vuoden työhistoriavaatimus tulevaisuudessa tarkoituksenmukainen ja olisiko sen kestoa tarpeen arvioida uudelleen.

Markku Virtanen
Neuvotteleva virkamies